

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste Commissie voor EZK
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Loppersum, 11 september 2021

Betreft: Negen jaar na de beving van Huizinge zit Groningen nog altijd in de problemen

Geachte leden van de vaste commissie EZK,

Op 16 augustus jl., negen jaar na de beving van Huizinge, plaatste de Groninger Bodem Beweging (GBB) een paginagrote advertentie in de Volkskrant, het AD en in Trouw om hernieuwde aandacht te vragen voor de problematische situatie in Groningen. Na negen jaar zijn de problemen voor veel Groningers namelijk nog onverminderd groot. Sterker nog, mede door een falend overheidsbeleid lijken de zaken er zelfs ingewikkelder op te worden. Veel problemen worden niet opgelost, de burger dreigt juist in een diep moeras weg te zakken. Wij doen daarom een beroep op u als volksvertegenwoordiger, en vragen u dringend goede nota van de huidige situatie in Groningen te nemen voorafgaand aan het debat van 15 september. Voor een uitgebreide beschrijving hiervan verwijzen wij u graag naar de advertentietekst, die als bijlage 1 bij deze mail is toegevoegd. In deze brief zullen wij nogmaals kort de situatie toelichten.

Nu de gaskraan dichtgaat, en de schadeafhandeling en versterking zijn ondergebracht bij het Rijk, komt toch alles goed, zult u zeggen. Niets is minder waar. Voor duizenden Groningers moet door het Rijk nog veel worden gedaan. Nog steeds verkeren grote groepen mensen in onzekerheid, worden afspraken en beloftes niet nagekomen en zijn hele dorpsgemeenschappen ontwricht. NAM en regering beloofden schade ruimhartig te vergoeden en er zorg voor te dragen dat alles in het werk zou worden gesteld om het wonen en werken voor Groningers weer net zo veilig te laten zijn als in de rest van Nederland. Minister president Mark Rutte bood excuses aan namens het kabinet en minister Eric Wiebes sprak van overheidsfalen van on-Nederlandse proporties. Uiteindelijk kon minister Eric Wiebes niet anders dan de gaskraan dicht laten draaien wat, zoals het er nu uitziet, in 2023 of 2024 gaat gebeuren. Een schets van wat sindsdien gebeurde en hoe complex de situatie inmiddels is geworden tart elk voorstellingsvermogen. Van slagvaardigheid en een adequate crisisaanpak is tot op de dag van vandaag geen sprake.

Risico en gevaar blijven

Het risico van zwaardere bevingen – ook nu de gaswinning op termijn naar 0 gaat – is niet verdwenen. Daarnaast houden de wat lichtere bevingen aan, wat betekent dat veel huizen, vooral de meer kwetsbare, de komende jaren keer op keer schade zullen lijden. Kortom, de onveiligheid en de schade zullen nog vele jaren voortduren.

Wettelijk bewijsvermoeden brokkelt af

Hoewel de schadeafhandeling in handen van het Rijk ligt, blijkt de burger te zijn overgeleverd aan de ingehuurde onafhankelijke zogenaamde ‘deskundigen’, die weinig verstand hebben van mijnbouwschade. Dit levert vaak grillige vergoedingspatronen op: je burens krijgen de schade wel

vergoed, maar jij niet. Het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG), verantwoordelijk voor deze afhandeling, heeft onlangs veranderingen doorgevoerd in haar werkwijze. Zij vaardigde nieuwe richtlijnen uit voor deze deskundigen. De GBB is van mening dat hierbij door het IMG zeer creatief wordt omgegaan met het wettelijk bewijsvermoeden – dat tot belangrijkste doel heeft de rechten van bewoners te versterken en hen ruimhartig tegemoet te komen. Daarnaast worden zowel oude als recente onderzoeken (TNO en Deltares) aangehaald om het gebied waarbij het bewijsvermoeden geldt steeds meer in te perken, onder meer door de ‘trillingstool’ scherper in te zetten. Hierdoor worden honderden Groningers wederom teleurgesteld.

Versterking komt niet op gang

Na 9 jaar is nog geen 8% van de 26.844 panden die mogelijk versterkt moeten worden daadwerkelijk versterkt. De aansturing is verschrikkelijk complex. Tekenend voor de situatie is dat het consortium dat onder de naam “Bouwimpuls” versnelling zou bewerkstelligen, deze week een grote opdracht heeft teruggegeven. Telkens opnieuw worden Groningers geconfronteerd met vormen van micromanagement in plaats van een gedegen crisis-aanpak. Mede door de complexe aansturing duurt de versterkingsoperatie veel te lang. Dit betekent ook dat een groot aantal mensen 10 tot 20 jaar moet wachten voor hun huis wordt versterkt. Duizenden bewoners weten niet wanneer ze aan de beurt zijn, waardoor mensen controle over hun leven verliezen.

Oplopende spanning bij en tussen bewoners

Veel bewoners worden psychisch zwaar belast (zo wijst continu onderzoek van Gronings Perspectief, Rijksuniversiteit Groningen, uit). Ook in de media worden we wekelijks opgeschrikt door nieuwe berichten over teleurstelling, woede en frustratie, uitmondend in moedeloosheid en apathie. Woon je in het aardbevingsgebied dan krijg je te maken met een reeks van personen en partijen die er voor zorgen dat je het probleem niet vergeet: schade-experts, zaakbegeleiders van het IMG, bezwaarcommissies, bewonersbegeleiders van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG), een ingenieursbureau dat je huis opmeet en doorrekent, bouwkundigen en een projectleider van de NCG, externe bouwkundige- en juridische adviseurs en tenslotte de aannemer die schade komt herstellen of je huis komt versterken of slopen en nieuw bouwen. Ziet u door de bomen nog het bos? Het vertrouwen in de overheid is zeker voor ernstig gedupeerden tot een dieptepunt gedaald.

Om dit leed te ‘compenseren’ start overigens binnenkort de procedure voor het aanvragen van de immateriële schadevergoeding voor gedupeerde Groningers. Het IMG keert deze vergoeding uit, en heeft de testfase voor de procedure onlangs afgerond. De GBB heeft in de beginfase van de ontwikkeling een voorstel voor de opzet van een dergelijke regeling voorgelegd. Daar is niets mee gedaan. In het afgelopen jaar hebben we kennis genomen van de benadering binnen het IMG van de bepaling van de immateriële schade van de gedupeerden door de gaswinning, en we hebben hierop in de bilaterale overleggen steeds kritisch gereageerd. Dit betrof vooral de hoogte van de uit te keren vergoedingen en de meetmethodiek van het beoogde instrument, dat in de visie van de GBB geen meetinstrument is, maar een classificatie van de groep van bewoners. In een onlangs verstuurd brief heeft de GBB het IMG wederom gewezen op een aantal tekortkomingen van het instrument ter bepaling van de immateriële schadevergoeding, waaronder het niet meewegen van het ‘te duchten levensgevaar’ bij het vaststellen van de vergoeding. Tot op heden heeft de GBB echter geen reactie hierop ontvangen. Meer dan eens merkt de GBB dat er onvoldoende inzichten en ervaringen van maatschappelijke organisaties worden betrokken bij besluitvorming en vaststelling van generieke regelingen. In bijlage 2 vindt u de strekking van de kritiek van de GBB op de immateriële schadevergoeding.

Voortgangsrapportage Staatstoezicht op de Mijnen

Niet alleen maatschappelijke organisaties zoals de GBB maken zich zorgen. De voortgangsrapportage (’20-’21) van het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) over de versterking en de afbouw van de gaswinning, die in juli is uitgebracht en onlangs door de minister is toegestuurd (Kamerstuk

2021Z1524), spreekt boekdelen. De GBB maakt u als Tweede Kamerlid graag attent op dit rapport. . De situatie in Groningen wordt nog steeds beschouwd als ernstig en ontwrichtend en moet naar het oordeel van het SodM daarmee worden gekenschetst als een crisis, zo is ook in het rapport te lezen: “Na publicatie van de voortgangsrapportage in 2020, bestond de overtuiging dat met de gekozen aanpak en werkwijze de vereiste versnelling gerealiseerd zou kunnen worden. Om die reden is er toen voor gekozen om het advies van SodM met betrekking tot een crisisaanpak niet over te nemen. Ondanks het harde werken en de voortgang die geboekt wordt geeft haar beeld van de huidige situatie SodM niet het vertrouwen dat met de huidige sturing en aanpak de opgave uiterlijk 2028 gerealiseerd is. SodM herhaalt daarom haar eerdere aanbeveling.”¹

Er wordt op diverse fronten hard gewerkt maar de resultaten zijn onvoldoende en niets wijst er op dat een vereiste versnelling die steeds wordt aangekondigd daadwerkelijk aanstaande is. Deze versnelling is echter hard nodig, zo blijkt ook uit het rapport: "Tot en met het eerste kwartaal van 2021 zijn er 1.726 adressen versterkt. De laatste 5 kwartalen waren dat er 666 (inclusief de 158 adressen dataschoning) of 133 per kwartaal. Er moeten van de nu beoordeelde adressen nog meer dan 10.500 versterkt/nieuw gebouwd worden. In het huidige tempo zou dat nog twintig jaar duren voordat deze opgeleverd zouden worden.”²

Ook pleit het SodM al lange tijd voor één overkoepelende uitvoeringsorganisatie, opdat het de gedupeerde Groninger in ieder geval overzichtelijker wordt gemaakt. Sinds 1 januari 2020 is er één uitvoeringsorganisatie, de NCG, die de versterkingsoperatie van het CVW heeft overgenomen. Toch komt volgens het SodM de NCG mandaat tekort: “SodM is van mening dat haar eerdere aanbeveling nog steeds valide is: een eenduidige sturing door één eindverantwoordelijke partij met een groot mandaat, vereiste bevoegdheden en financiële middelen is noodzakelijk om de situatie ook als een crisis aan te pakken.”³ Als GBB onderschrijven wij deze conclusies en aanbevelingen van het SodM.

Hoe nu verder?

We hopen dat u door deze brief, mocht dit nog niet het geval zijn, ervan doordrongen bent dat de problemen in Groningen nog onverminderd voortduren. Groningers zijn geen slachtoffer van een natuurramp maar duizenden bewoners zijn tot slachtoffer gemaakt door een onverantwoorde gaswinning onder hun huizen en door een daaropvolgend falend overheidsbeleid dat nog steeds voortduurt. Het gaat hier om een probleem van mensen maar het wordt door het kabinet vooralsnog aangevlogen en uitgewerkt als een juridisch en technisch probleem van huizen. De afhandeling daarvan is ontzettend complex gemaakt en leidt tot jaren vertraging en verschrikkelijk veel organisatie- en uitvoeringskosten. Het lijkt erop dat beleidsmakers niet vanuit de mens kunnen denken. Het is ‘gekend onrecht’ en er kan iets aan worden gedaan. Dit was voor de maatschappelijke organisaties zoals de GBB enige tijd geleden al de aanzet voor het ‘Sociaal Handvest’, welke als leidraad zou moeten worden genomen voor alle beslissingen binnen het gasdossier. U vindt het Handvest onder bijlage 3 bij deze mail. Wij hopen dat dit document op korte termijn zal worden onderschreven door de sturende partijen. Ook kunt u als volksvertegenwoordiger de betrokken partijen hierop attenderen. Stel de burger niet alleen op papier centraal, maar ook werkelijk.

Met vriendelijke groet,

Bestuur Groninger Bodem Beweging

¹ SodM, 2021, Voortgang van de versterkingsopgave en de afbouw van de gaswinning ('20-'21), p. 54

² SodM, 2021, Voortgang van de versterkingsopgave en de afbouw van de gaswinning ('20-'21), p. 27

³ SodM, 2021, Voortgang van de versterkingsopgave en de afbouw van de gaswinning ('20-'21), p. 27